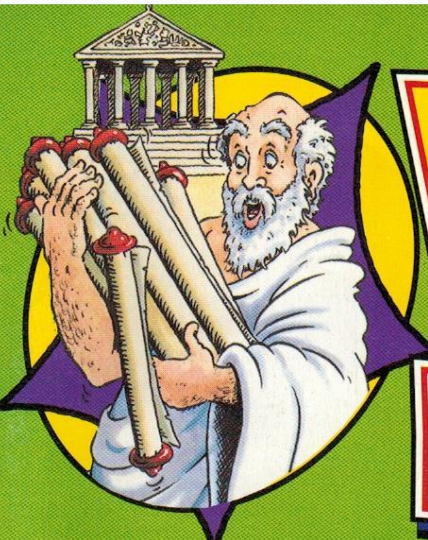
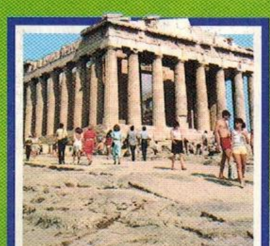
Wally zwiedza Świat!
9(61)
TYGODNIK
®
CENA
3,50 zł

Wally poznaje historię świata!

Starożytna Grecja

Świątynie

Łódź Charona

Potwory

ISBN 83-87911-59-3
INDEKS 354910
9 788387 911591

NAKLEJKI, ŁAMIGŁÓWKI I STRASZNE WIEŚCI!

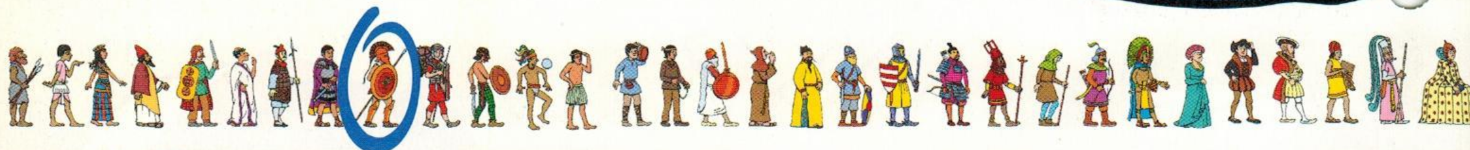
WITAJCIE, DRODZY PODRÓŻNICY!

WYRUSZAMY OBEJRZEĆ PIERWSZE IGRZYSKA OLIMPIJSKIE, POKIBICOWAĆ BOHATERSKIEMU HERAKLESOWI I POZNAĆ GRECKICH BOGÓW. JEŚLI BĘDZIECIE MIELI JESZCZE SIŁY, MOŻECIE ODWIEDZIĆ SPARTAŃSKĄ SZKOŁĘ I STRASZNY ŚWIAT PODZIEMNY, KTÓRYM WŁADAŁ HADES.

BRRR MAKABRA

HIPOKRATES BYŁ GRECKIM LEKARZEM. WEDŁUG NIEGO CZŁOWIEK CHOROWAŁ, GDY BRAKOWAŁO RÓWNOWAGI MIĘDZY GŁÓWNYMI SOKAMI CIAŁA: KRWIĄ, ŚLUZEM, ŻÓŁCIĄ I CZARNĄ ŻÓŁCIĄ. MÓWIŁ: „JEŚLI PACJENT POCZUJE SIĘ GORZEJ LUB UMRZE, LUDZIE ZAWSZE OBWINIAJĄ LEKARZA!"

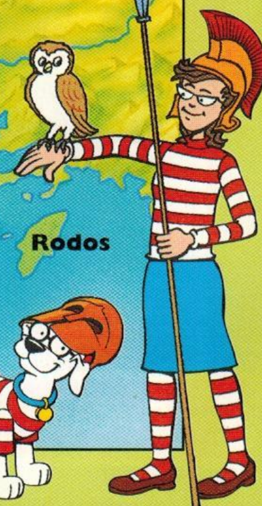
ZŁOTY WIEK GRECJI

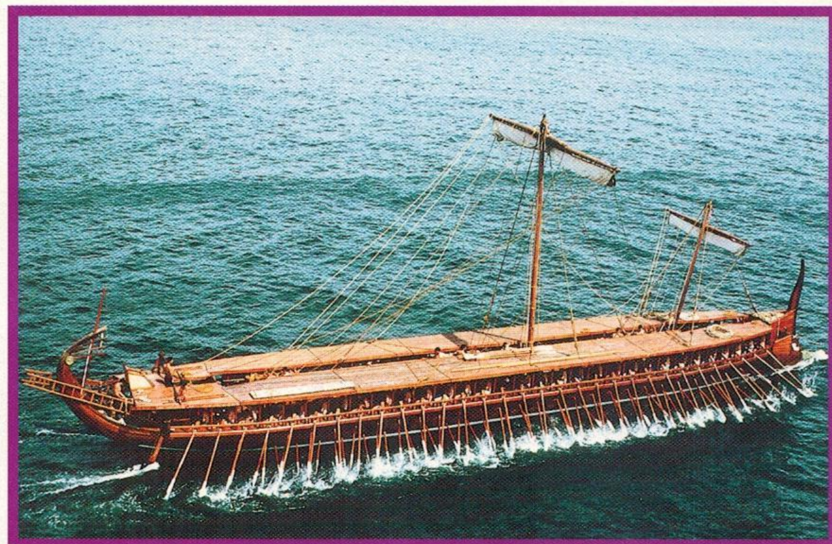
500 - 336 r. p.n.e.

W STAROŻYTNEJ GRECJI LUDZIE BOGACI WIEDLI WYGODNE ŻYCIE. ZNACZNIE GORZEJ MIELI NIEWOLNICY. WYKONYWALI CIĘŻKĄ I BRUDNĄ ROBOTĘ, CO POZWALAŁO LUDZIOM WOLNYM DYSKUTOWAĆ O POLITYCE, ĆWICZYĆ W GIMNAZJUM LUB CZCIĆ BOGÓW W ŚWIĄTYNI.

Triera była greckim okrętem wojennym o napędzie żaglowo-wiosłowym. Żagle służyły do dalszych podróży. Przed bitwą Grecy opuszczali żagle i siadali do wioseł! 200 wioślarzy, siedzących na trzech poziomach, mogło nadać statkowi naprawdę sporą prędkość, co pozwalało trierze staranować wrogi okręt!

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

500 r. p.n.e.	ZACZYNA SIĘ ZŁOTY WIEK GRECJI. GRECY WYMYŚLAJĄ, TWORZĄ I ODKRYWAJĄ WIELE NIEZWYKŁYCH RZECZY.
490 r. p.n.e.	PERSOWIE NAJEŻDŻAJĄ GRECJĘ. SPARTA I ATENY ŁĄCZĄ SIŁY, BY POKONAĆ PERSÓW W BITWIE POD MARATONEM.
477 r. p.n.e.	ATENY STAJĄ SIĘ NAJWAŻNIEJSZYM MIASTEM-PAŃSTWEM W GRECJI, CENTRUM NAUKI I BUDOWNICTWA.
431 r. p.n.e.	SPARTA I ATENY ZACZYNAJĄ WALCZYĆ ZE SOBĄ. WOJNA TRWA DO 404 R. P.N.E., GDY SPARTA ZAJMUJE ATENY.
429 r. p.n.e.	WIELKA ZARAZA W ATENACH ZABIŁA JEDNĄ TRZECIĄ LUDNOŚCI, W TYM WIELKIEGO WODZA PERYKLESA.
336 r. p.n.e.	ALEKSANDER WIELKI PRZEJMUJE WŁADZĘ W GRECJI. ROZPROPAGOWAŁ GRECKĄ KULTURĘ NA CAŁY ŚWIAT.

SŁOWNICZEK

AKADEMIA - SZKOŁA, KTÓRĄ PLATON ZAŁOŻYŁ W ATENACH. STĄD POCHODZI SŁOWO „AKADEMICKI".

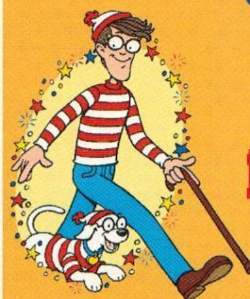
DEMOKRACJA - SPOSÓB RZĄDZENIA, W KTÓRYM WŁADZĘ SPRAWUJE LUD, A NIE JEDEN CZŁOWIEK.

MILITARNY - INACZEJ WOJSKOWY.

POLITYKA - DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z RZĄDZENIEM PAŃSTWEM. POLITYCY DECYDUJĄ O WIELU WAŻNYCH SPRAWACH W PARLAMENCIE.

ZDRAJCA - KTOŚ, KTO DOPUŚCIŁ SIĘ ZDRADY.

CZĘŚĆ 9

W DROGĘ!

SZUKAJ I ZNAJDŹ

CZY MOŻESZ ODSZUKAĆ DZIEWIĘĆ TAKICH GRECKICH URN W NASZYM ZESZYCIE? ZNAJDŹ TEŻ SATYRA, WOJOWNIKA I TRZY RZECZY.

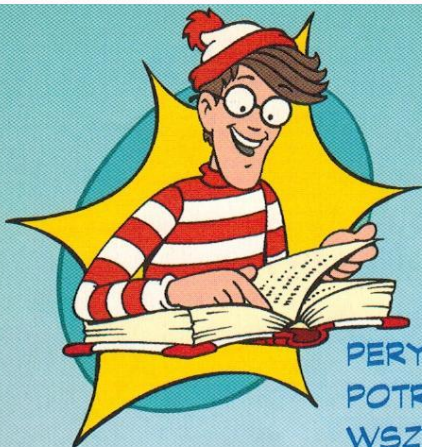

SŁYNNI LUDZIE

ZŁOTOUSTY

PERYKLES BYŁ TAK CUDOWNYM MÓWCĄ, ŻE POTRAFIŁ PRZEKONAĆ ATEŃCZYKÓW DO ZROBIENIA WSZYSTKIEGO, CZEGO SOBIE ŻYCZYŁ.

Mówca-geniusz

Przez ponad 30 lat (460 – 429 p.n.e.) najważniejszym mieszkańcem Aten był Perykles. Ateny miały ustrój demokratyczny, tzn., że mieszkańcy miasta głosowali na przywódcę. Nie wszyscy Ateńczycy mogli głosować, między innymi niewolnicy, kobiety i mężczyźni poniżej 18 roku życia. Perykles cieszył się sławą najlepszego mówcy publicznego. Po wysłuchaniu jego mowy ludzie zwykle się z nim zgadzali. Perykles przekonywał obywateli Aten, że ich miasto może być bogate i potężne.

Największym projektem budowlanym Peryklesa był Partenon, ogromna świątynia na ateńskim wzgórzu, zwanym Akropolem. Partenon zbudowano z białego marmuru i pokryto marmurowym dachem. Kolumny miały 10,5 m wysokości i 2 m grubości. Całkowity koszt budowy Partenonu wyniósł po przeliczeniu na dzisiejsze pieniądze 5 mln dolarów, czyli 20 mln złotych.

432 r. p.n.e.

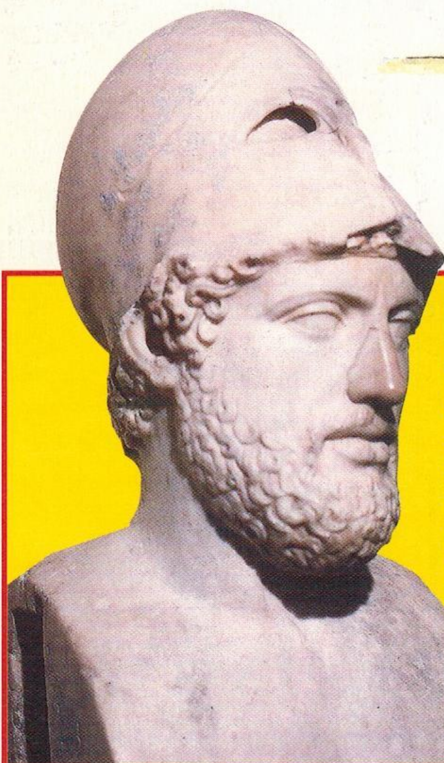
- CZY WIESZ, JAKI JEST STOPIEŃ WYŻSZY OD SŁOWA GADUŁA?

- NIE...

- PERYKLES!

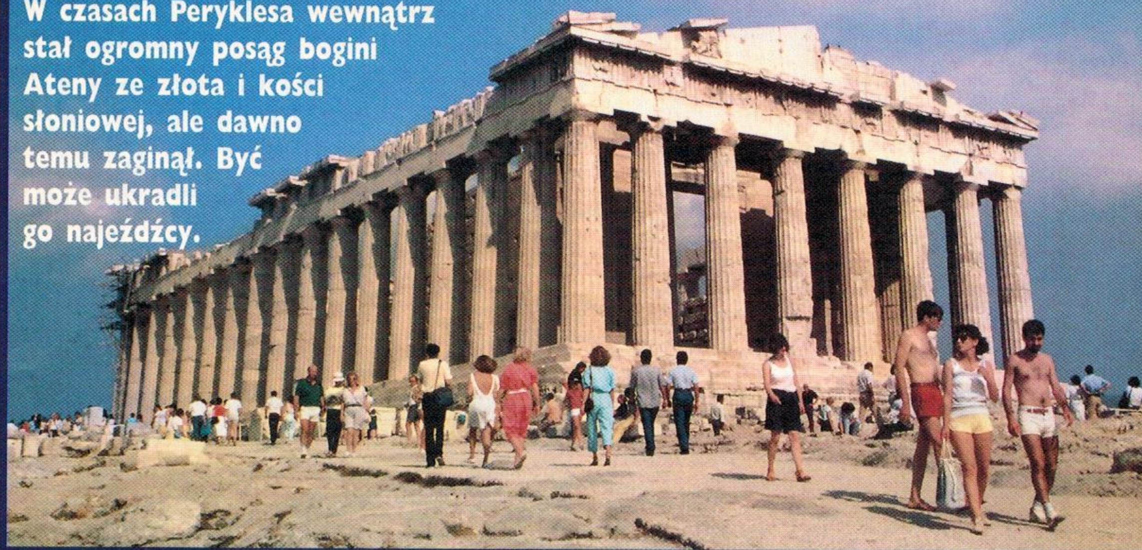

Perykles był mądry, spokojny i pełen godności. Nigdy się nie złościł i ludzie porównywali go do Zeusa, władcy bogów. To popiersie Peryklesa jest jedną z pierwszych rzeźb greckich, przedstawiającą prawdziwego człowieka, a nie boga lub boginię. Hełm pozwolił ukryć jego łysą głowę, z której Ateńczycy stroili sobie żarty!

WARTO WIEDZIEĆ

RAZ DO ROKU ATEŃCZYCY GŁOSOWALI NA POLITYKA, KTÓREGO CHCIELI SIĘ POZBYĆ. PISALI WTEDY JEGO IMIĘ NA SKORUPIE Z ROZBITEGO NACZYNIA, NAZYWANEJ OSTRAKĄ. JEŚLI KTOŚ OTRZYMAŁ 6000 GŁOSÓW, MUSIAŁ OPUŚCIĆ ATENY NA 10 LAT.

Partenon ukończono w 432 r. p.n.e., zatem ludzie zwiedzają go od 2400 lat! W czasach Peryklesa wewnątrz stał ogromny posąg bogini Ateny ze złota i kości słoniowej, ale dawno temu zaginął. Być może ukradli go najeźdźcy.

Wspaniałe miasto

Perykles wydał fortunę na budowę floty. Zapowiedział wojnę przeciw każdemu, kto nie zgadzał się z przywództwem Aten. Chciał, żeby Ateny stały się ośrodkiem kultury. Uważał, że każdy powinien chodzić do teatru, więc teatr był darmowy! Obywatele, którzy szli na sztukę, otrzymywali w dni powszednie pieniądze za stracony zarobek. Perykles chciał też, aby Ateny wyglądały pięknie. Przekonał Ateńczyków do przeznaczenia wielu pieniędzy na wzniesienie budowli i świątyń.

Śmiertelny wróg

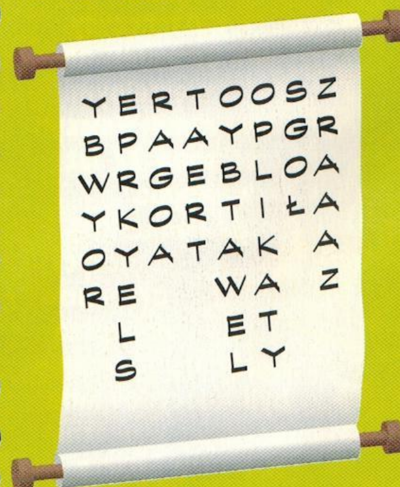
Gdy Ateny były u szczytu potęgi, wybuchła epidemia dżumy. Zmarła jedna trzecia mieszkańców miasta, także Perykles. Chorzy umierali gromadami dookoła studzien, do których przychodzili ukoić palące ich pragnienie!

MARGARET GOWAN – TONY STONE IMAGES

ZWINIĘTE NAZWY

ODCZYTAJ OSIEM SŁÓW ZWIĄZANYCH Z ATENAMI, KTÓRYCH LITERY POMIESZAŁY SIĘ NA ZWOJU.

Wszyscy obywatele mogli mówić, co chcieli na ateńskim rynku - agorze. Jednakże kobietom nie wolno było głosować, a na spotkaniach musiało być co najmniej 6000 wolnych mężczyzn.

Z NOTATNIKA WENDY

SPARTA

KTÓRĄ STRONĘ POPIERACIE? WYSPORTOWANĄ SPARTĘ CZY UCZONE ATENY?

Dzicy Spartanie

Spartanie byli okrutnymi wojownikami – najeżdżali kraje, a z ich mieszkańców robili niewolników! Żeby utrzymać podbite ludy w posłuszeństwie, każdy mężczyzna i chłopiec musiał służyć w armii. Spartanie cenili siłę i odwagę. Dzięki surowemu wychowaniu i ćwiczeniom mieli najlepszą armię w Grecji.

ZIGY KALUZNY – TONY STONE IMAGES

- JAK NAZYWAŁ SIĘ NAJPOPULARNIEJSZY TANIEC W SPARCIE?
- SPAR-TANIEC.

ANCIENT ART & ARCHITECTURE COLLECTION

Jedni i drudzy, Spartanie i Ateńczycy, byli Grekami, ale też śmiertelnymi wrogami! Walczyli ze sobą 27 lat w wojnie peloponeskiej. Ateńczycy dysponowali najlepszą flotą, ale Spartanie byli zdecydowanie bardziej waleczni. W końcu Sparta pokonała Ateny i zajęła miasto.

Spartańscy chłopcy zaczynali ćwiczyć się w walce w wieku 7 lat. Dziewczęta nie brały udziału w wojnach, ale uprawiały gimnastykę i utrzymywały kondycję. Mieszkańców innych miast Grecji dziwiło ich zachowanie i krótkie spódniczki!

kontra ATENY

Surowe wychowanie

Spartańskie dzieci musiały być odważne. Chłopców wysyłano do szkoły wojskowej, gdy mieli siedem lat. Gdy ukończyli 20 lat, zaczynali 40-letnią służbę wojskową. Spali na poduszkach z trzcin i bez przykrycia. Niektórzy kładli pokrzywy do łóżek – ich oparzenia ogrzewały ciało!

Domowe wygody

Dzieci w Atenach miały lekkie życie, zwłaszcza gdy ich rodzice byli bogaci. Ateńczycy uwielbiali wygody. Bogacze mieli ogrzewane domy z łazienkami – kąpali się więc w pachnącej i ciepłej wodzie.

Miasto mędrców

Ateńczycy słynęli z mądrości. Uważali, że najważniejsze jest dobre wykształcenie. Chłopcy chodzili do szkoły od 7 do 18 roku życia. Uczyli się cały ranek, a po południu mieli w-f w gimnazjonie – miejscu do ćwiczeń fizycznych. Niektórzy chłopcy brali lekcje u wielkich myślicieli, takich jak Platon, który nauczał filozofii w Akademii, w Atenach.

Bogaci ateńscy chłopcy uczyli się matematyki, czytania, pisania, muzyki i retoryki (sztuki wymowy). Ćwiczyli nie tylko umysł, ale uprawiali też gimnastykę i uczyli się tańczyć!

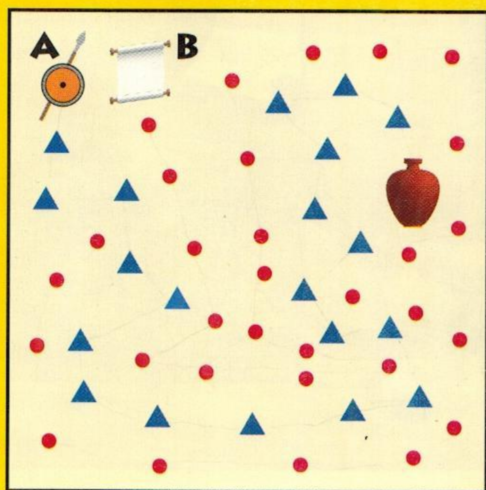
CO WYWĄCHAŁ SZCZEK

- **W Sparcie słabe lub ułomne niemowlęta pozostawiano na śmierć w górach Tajget!**
- **Ateńskie dzieci zostawały w domu z rodzicami.**
- **Dzieci Spartan trzymano o głodzie i chłodzie i bito je, by były wytrzymałe.**
- **Ateńskie dziewczynki uczyły się prząść, tkać i jak prowadzić dom.**
- **Młodzi chłopcy co wieczór jadali wspólne kolacje ze wszystkimi dorosłymi Spartanami.**
- **Dzieci bogatych Ateńczyków miały niewolników, którzy odprowadzali je do szkoły i stale się nimi opiekowali. Niewolnicy ci byli nazywani pedagogami.**

POKRĘTNY SZLAK

POŁĄCZ WSZYSTKIE TRÓJKĄTY I KROPKI, BY ZOBACZYĆ, KTÓRY Z CHŁOPCÓW: SPARTANIN „A" CZY ATEŃCZYK „B" OTRZYMA DZBAN OLIWY. UWAŻAJ, ŻEBY LINIE SIĘ NIE KRZYŻOWAŁY.

BOHATERSKI HERAKLES

BOHATERSKI HERAKLES BYŁ PÓŁBOGIEM-PÓŁCZŁOWIEKIEM. SŁYNĄŁ Z SIŁY I ODWAGI. ŚWIETNIE WALCZYŁ WRĘCZ, POTRAFIŁ ZNAKOMICIE POSŁUGIWAĆ SIĘ ŁUKIEM I MIECZEM. BYŁ TAKŻE BARDZO MUZYKALNY.

Ojcem Heraklesa był Zeus, król bogów, a matką - Alkmena, zwykła kobieta. Żona Zeusa - Hera wpadła w złość, gdy odkryła istnienie Heraklesa. Zdecydowała, że użyje wszystkich swoich boskich sił, żeby się go pozbyć. Kiedy Herakles był niemowlęciem, wpuściła do jego kołyski dwa jadowite węże. Chłopiec pokazał jednak, że jest synem wielkiego boga i udusił je!

Kiedy Herakles dorósł, poślubił Megarę. Hera rzuciła na niego zły czar. Herakles wpadł w szał i zabił całą swoją rodzinę. Gdy oprzytomniał i zobaczył, co uczynił, był przerażony. Spytał więc bogów, co ma zrobić, żeby odkupić swoją winę. Rozkazali mu zostać niewolnikiem króla Eurysteusza. Król ten zlecił herosowi wykonanie dwunastu prac. Po ich skończeniu miał zostać oczyszczony z win i zyskać spokój ducha. Eurysteusz myślał, że zadania będą niewykonalne...

1 Pierwszym zadaniem Heraklesa było zabicie lwa nemejskiego. Bestia miała tak grubą skórę, że żadna broń nie mogła jej przebić.

2 Herakles chodził w lwiej skórze na ramionach. Potem zabił dziewięciogłową hydrę lernejską.

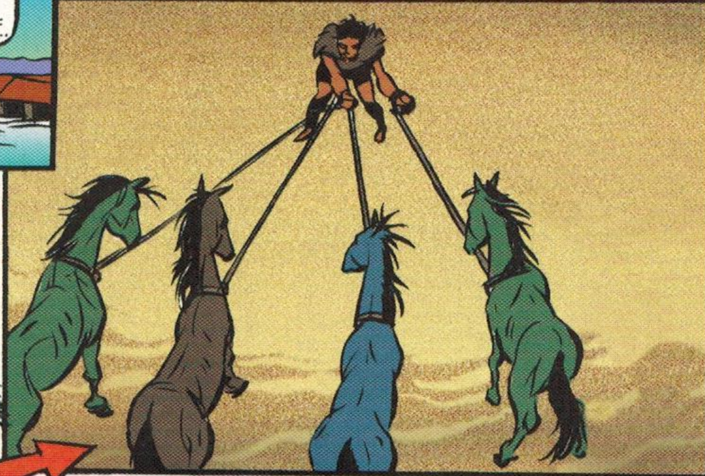
3 Po schwytaniu i uwięzieniu groźnej łani cerynejskiej i dzika erymanckiego wysłano Heraklesa, aby sprzątnął stajnie króla Augiasza.

4 Przedtem jednak musiał zwyciężyć krwiożercze ptaki stymfalijskie. Siódmym zadaniem było schwytanie dzikiego byka z wyspy Krety. Ósme polegało na złapaniu stada mięsożernych koni.

5 Konie były tak syte po zjedzeniu Diomedesa, że nawet nie walczyły, gdy Herakles je wiązał.

6 Następnym zadaniem naszego bohatera było zdobycie pasa Hipolity - królowej kobiet wojowniczek, Amazonek. Wróg Heraklesa, Hera, znowu stała się przyczyną kłopotów.

7 Hera podszepnęła Amazonkom, że Herakles zaatakował Hipolitę, więc rzuciły się na pomoc królowej. Siłacz uciekł, ale czekała już na niego kolejna trudność.

8 Miał schwytać woły pilnowane przez potwora Geriona, a potem zebrać kilka złotych jabłek Hesperyd. Ostatnim zadaniem było przyprowadzenie Cerbera królowi Eurysteuszowi.

DOBRE POMYSŁY

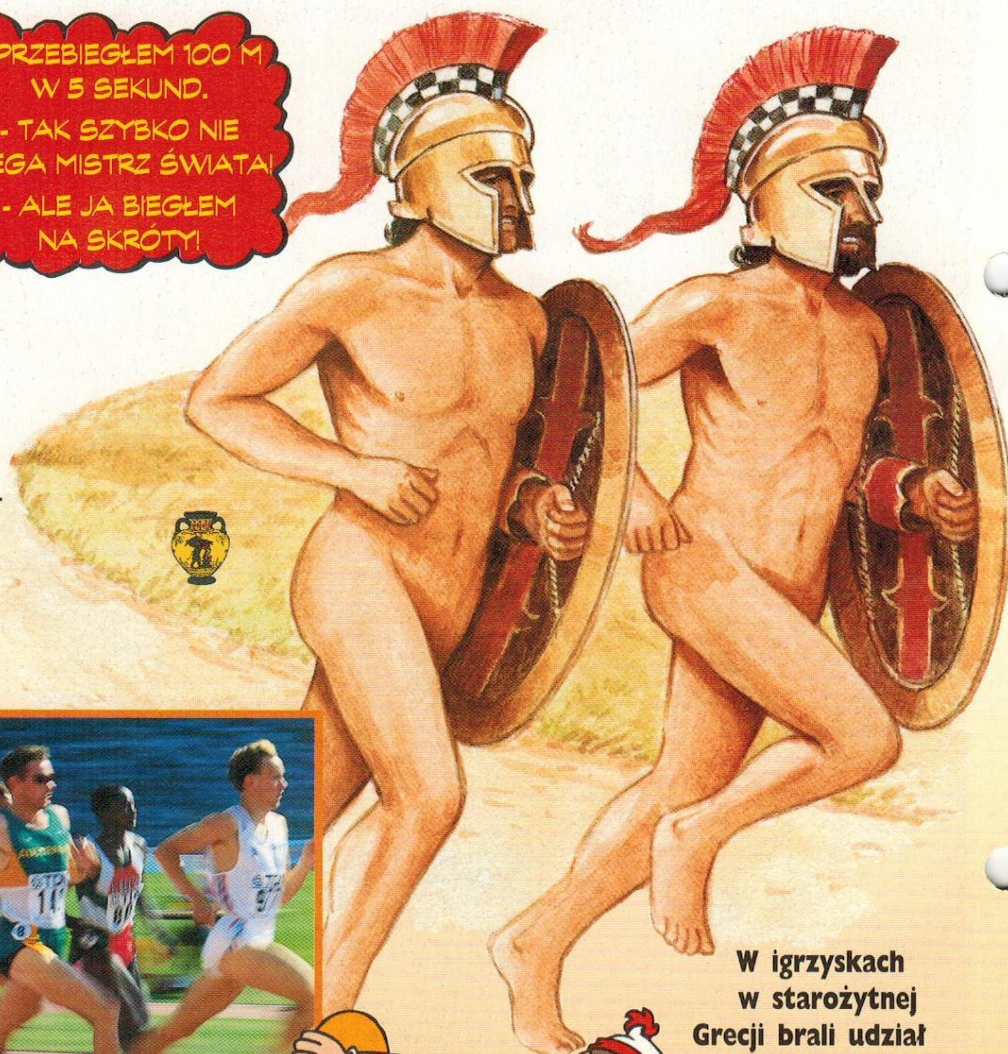
Igrzyska

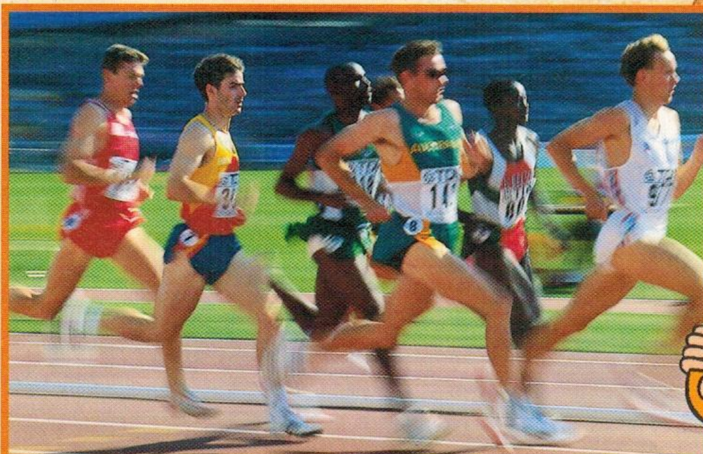

MIESZKAŃCY STAROŻYTNEJ GRECJI NALEŻELI DO NAJLEPSZYCH LEKKOATLETÓW WŚRÓD LUDZI!

Dobra forma

Grecy byli wspaniałymi zawodnikami. Lubili rywalizację sportową, ale nie robili tego dla zabawy. Sport miał przygotować mężczyzn do wojny! Igrzyska olimpijskie odbywały się co cztery lata ku czci boga Zeusa. Było to wielkie wydarzenie. Ludzie przyjeżdżali na nie z całej Grecji, Italii i Azji Mniejszej. Na kilkanaście tygodni wstrzymywano wojny, by pozwolić ludziom przybyć bezpiecznie do Olimpii.

THOMAS ZIMMERMANN - TONY STONE IMAGES

Rzymianie zakazali igrzysk olimpijskich w 393 r. n.e. Jednak 104 lata temu Francuz Pierre de Coubertin zorganizował pierwszą nowożytną olimpiadę w Atenach. Współcześnie w igrzyskach olimpijskich bierze udział przeszło 10 tys. uczestników z ponad 170 krajów. Olimpiady odbywają się w różnych miastach na całym świecie.

W igrzyskach w starożytnej Grecji brali udział wyłącznie mężczyźni - występowali nago! Biegi były jedyną dyscypliną podczas pierwszej olimpiady. Inne wyścigi dodano później. W jednym z nich zawodnicy wkładali tylko hełm i nieśli tarczę. W innym biegli w pełnej zbroi, trzymając włócznię. Biegacze sztafetowi używali płonących pochodni zamiast pałek!

WARTO WIEDZIEĆ

KOBIETOM NIE POZWALANO OGLĄDAĆ OLIMPIAD ANI UCZESTNICZYĆ W NICH. JEDYNIE SPARTANKI, KTÓRE TEŻ WYSTĘPOWAŁY NAGO, MIAŁY WŁASNE IGRZYSKA. ROZGRYWANO NA NICH TRZY WYŚCIGI W KILKU GRUPACH WIEKOWYCH. MĘŻATKI NIE MOGŁY BIEGAĆ.

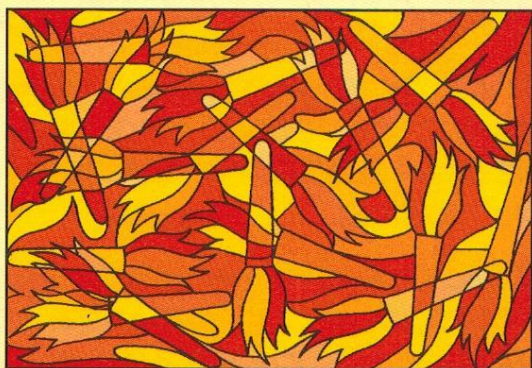
Olimpiada

Na olimpiadzie w 776 r. p.n.e. odbył się tylko jeden bieg. Jednak ok. 472 r. p.n.e. igrzyska trwały już pięć dni. Ponad 45 tys. widzów podziwiało wyścigi koni, rydwanów i inne zawody. Niektóre dyscypliny były niebezpieczne. Turnieje bokserskie często trwały godzinami, do momentu gdy jeden z zawodników zostawał pokonany! W wyścigach konnych dżokeje jechali na oklep. W jednym z nich musieli zejść z koni i przebiec ostatni odcinek trasy. W wyścigach kwadryg ponad czterdzieści czterokonnych rydwanów pędziło po wąskiej drodze – tylko nieliczne kończyły dwanaście okrążeń!

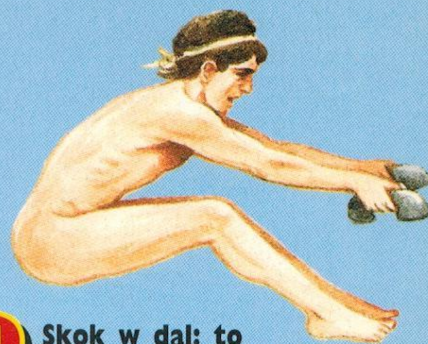
JASNA GRA

WSZYSTKO BĘDZIE JASNE, GDY POLICZYCIE, ILE OLIMPIJSKICH ZNICZY TUTAJ UKRYTO.

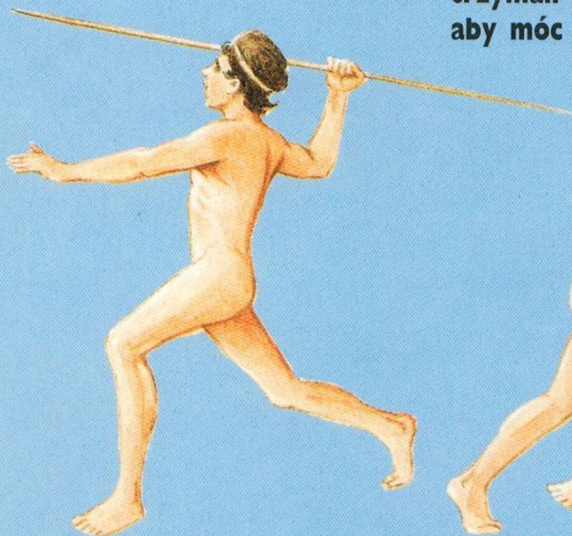
PENTATLON

„PENTA" TO PO GRECKU PIĘĆ. TA DYSCYPLINA SPORTOWA OBEJMOWAŁA PIĘĆ RÓŻNYCH KONKURENCJI. ZWYCIĘZCY BYLI NAJLEPSZYMI ATLETAMI.

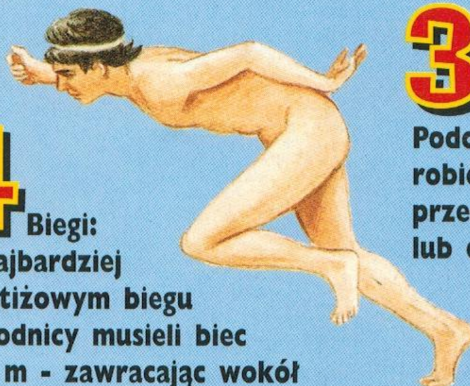
1 **Rzut oszczepem: tej długiej, ostrej włóczni używano zwykle podczas walki i polowań.**

2 **Skok w dal: to jakby ogromny sus królika! Nie było rozbiegu, a zawodnicy trzymali w dłoniach ciężarki, aby móc dalej skoczyć.**

3 **Zapasy: te zawody były niebezpieczne, ale popularne. Podczas walki zapaśnicy mogli robić wszystko ze swoimi przeciwnikami, poza uderzaniem lub dźganiem ich w oczy!**

4 **Biegi: w najbardziej prestiżowym biegu zawodnicy musieli biec 212 m - zawracając wokół słupa na końcu bieżni.**

5 **Rzut dyskiem: dysk był płaskim krążkiem z brązu. Greccy żołnierze rzucali nim w głowy wrogów! Dzisiaj dyski są robione z drewna lub plastiku i mają metalowy brzeg.**

GALOPUJĄCY GRECY

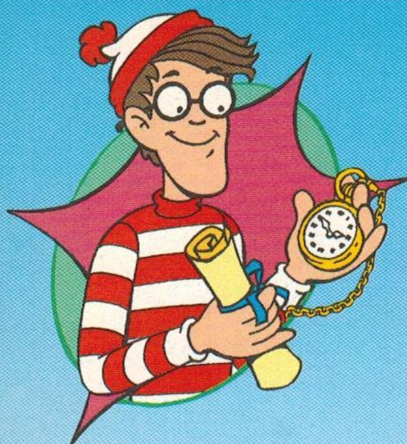
ATEŃCZYCY GÓRĄ! TA ZABAWA NIE JEST DLA LUDZI O ZAJĘCZYCH SERCACH, MOI DRODZY. CZY MOŻECIE MNIE ODNALEŹĆ W TYM GALIMATIASIE? ZNAJDŹCIE TEŻ :

• SZEŚĆ DYSKÓW. MAM NADZIEJĘ, ŻE ŻADNEGO NIE WYRZUCILIŚCIE! CZY POTRAFICIE OBLICZYĆ, ILE TU JEST KONI? (A MOŻE UDA SIĘ WAM JE OBJUCZYĆ?)

- OSOBĘ TRZYMAJĄCĄ KUBEŁEK Z PRAŻONĄ KUKURYDZĄ.
- STRZAŁĘ, KTÓRA „WPADŁA" KOMUŚ DO GŁOWY.
- MISTRZA NAPRAWDĘ PIÓRKOWEJ WAGI.
- KOGOŚ, KTO STRACIŁ RYDWAN.
- POWIEDZCIE TEŻ, SKĄD WZIĘTO TEN PAJĄKOWATY KSZTAŁT PO PRAWEJ STRONIE?

- KTO WYGRAŁ PIERWSZY BIEG OLIMPIJSKI?
- TEN, KTO PIERWSZY MINĄŁ LINIĘ METY, OCZYWIŚCIE!

PODRÓŻE W CZASIE

BOSKA DRUŻYNA

GRECCY BOGOWIE WYGLĄDALI ZUPEŁNIE JAK LUDZIE I ZACHOWYWALI SIĘ JAK ONI. BYLI JEDNAK BÓSTWAMI.

Na ziemię

Grecy wierzyli, że jest wielu bogów, którzy zajmują się ziemskimi sprawami. Posiadali oni szczególną moc, ale czuli i zachowywali się jak ludzie. Walczyli ze sobą, kochali się i wpadali w złość. Królem wszystkich bogów był Zeus. Mieszkał wraz z liczną rodziną na górze Olimp.

Domy bogów

Grecy sądzili, że bogowie muszą mieć gdzie się zatrzymać, kiedy odwiedzają ziemię. Dlatego budowali dla nich piękne świątynie. Każdy bóg i bogini mieli też swoje święte dni. W domach Greków były ołtarze. Tam ofiarowywano im wino i jedzenie. Na cześć bogów organizowano także huczne święta i igrzyska.

BÓG CZY NIE BÓG?

OŚMIU BOGÓW SCHOWAŁO SIĘ NA STOKACH OLIMPU. CZY ZNASZ ICH IMIONA?

WIELCY BOGOWIE

- ARES - wojna
- HERA - małżeństwo
- DEMETER - plony
- HESTIA - dom
- APOLLO - słońce
- DIONIZOS - wino
- HEFAJSTOS - ogień

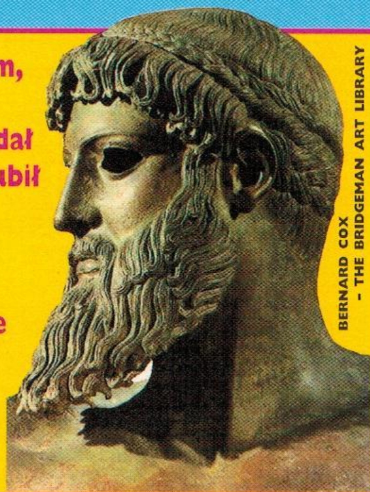

AFRODYTA była boginią miłości i piękności. Urodziła się z morskiej piany. Uważana za najpiękniejszą boginię, miała za męża najbrzydszego z bogów.

HERMES był synem Zeusa. Jego sandały miały skrzydełka, które pomagały mu śmigać z miejsca na miejsce, gdy niósł wiadomości. Opiekował się też złodziejami!

Zeus był najwyższym bóstwem, władcą wszystkich greckich bogów, królem Olimpu. Władał pogodą, piorunami i słońcem. Poślubił boginię o imieniu Hera. Od czasu do czasu jednak wkładał magiczne przebranie, schodził na ziemię i znajdował sobie śmiertelne kobiety! Niektóre z nich rodziły dzieci, które miały boską moc.

BERNARD COX – THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

BRRR MAKABRA

BY PRZEBŁAGAĆ BOGÓW, GRECY OFIAROWYWALI IM NP. ZWIERZĘTA. SKŁADALI JE PRZED ŚWIĄTYNIAMI, KTÓRE MIAŁY OTWARTE DRZWI. BOGOWIE MOGLI WSZYSTKO WIDZIEĆ. OBOWIĄZYWAŁY SPECJALNE REGUŁY, KTÓRE OKREŚLAŁY RODZAJ OFIARY NALEŻNEJ KAŻDEMU Z BOGÓW.

Brat Zeusa – Posejdon – rządził morzami. Swoim trójzębem uciszał burze i powodował trzęsienia ziemi.

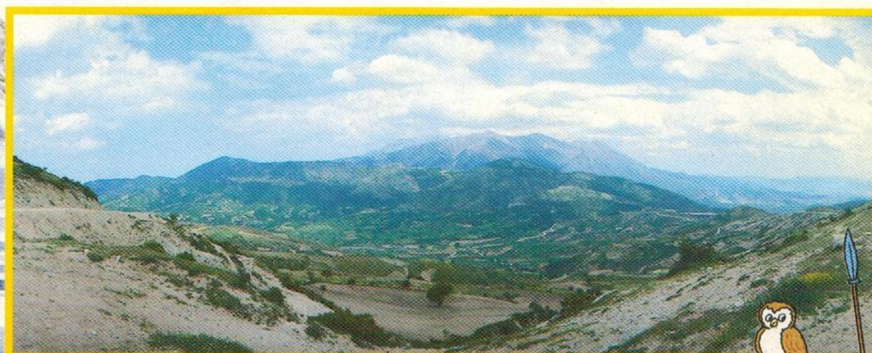
– DLACZEGO ZEUS ZAMIENIŁ SIĘ W KAWAŁEK DREWNA?

– BO CHCIAŁ BYĆ TWARDYM WŁADCĄ.

Starożytni Grecy wierzyli, że bogowie mieszkają na Olimpie – najwyższej górze Grecji. Sądzili, że jej szczyt dotyka nieba.

Bogowie, pomóżcie!

W rewanżu Grecy oczekiwali, że bogowie będą się nimi opiekować. Gdy podróżowali, prosili o opiekę Hermesa, który miał ich chronić przed złymi przygodami. Jeśli Grecy chcieli zadać bogom jakieś pytanie, chodzili do wyroczni, gdzie kapłani przemawiali do nich w imieniu bogów. Odpowiedzi były tak niejasne, że zawsze wyglądały na prawdziwe, bo można je było różnie tłumaczyć.

ANCIENT ART AND ARCHITECTURE COLLECTION

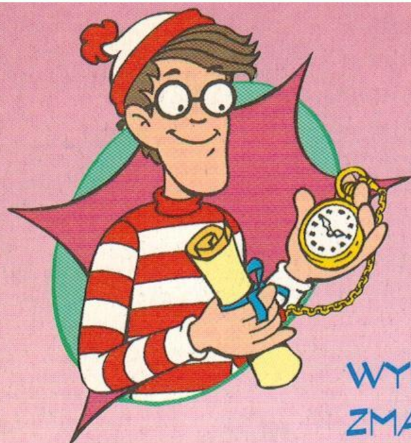
Niektórzy bogowie nie mieszkali na Olimpie. PAN opiekował się pasterzami i ich trzodami. Miał kozie rogi i uszy, a nawet owłosione kozie nogi!

ARTEMIDA była boginią łowów. Opiekowała się młodymi dziewczętami. Gdy Greczynka wychodziła za mąż, zanosiła swoje zabawki do świątyni Artemidy, żeby w ten sposób zaznaczyć koniec dzieciństwa.

Kiedy Zeusa bolała głowa, kazał ją Hefajstosowi rozciąć. Wtedy wyskoczyła z niej z tarczą i dzidą ATENA – bogini wojny, mądrości i sztuki. Jej symbolem była sowa.

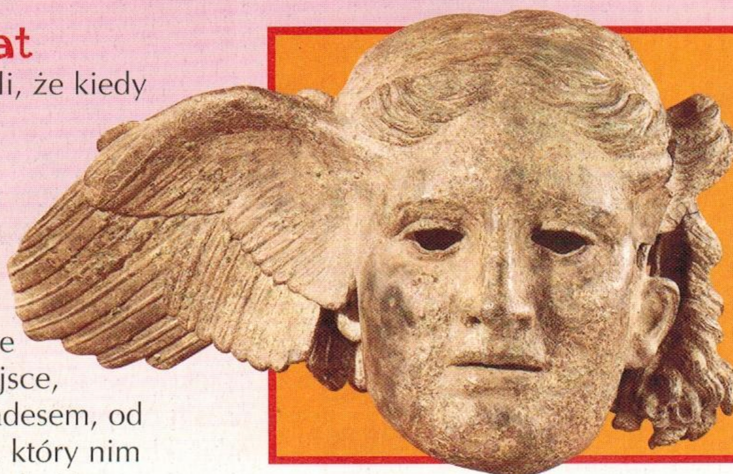
PODRÓŻE W CZASIE

HADES

WYPRAWA STAROŻYTNYCH GREKÓW DO ŚWIATA ZMARŁYCH BYŁA NAPRAWDĘ NIESAMOWITA, PRZYJACIELE.

Inny świat

Grecy wierzyli, że kiedy umrą, odejdą do świata podziemnego – państwa zmarłych. Było to bardzo ponure i upiorne miejsce, nazywane Hadesem, od imienia boga, który nim rządził. Hades był bratem Zeusa, władającego ziemią i niebem. Grecy mieli wiele mitów o Zeusie i bardzo mało o Hadesie. Woleli o nim nawet nie myśleć.

BRIDGEMAN ART LIBRARY

Hypnos był jednym z pomocników Hadesa. Usypiał ludzi za pomocą swoich skrzydeł (stąd się wzięło słowo „hipnoza"). Hades miał też inne pomocnice, na przykład Erynie, które żyły w najgłębszej otchłani piekieł i karały złoczyńców!

Hadesu strzegł trzygłowy pies Cerber. Nowo przybyli do świata zmarłych rzucali mu ciastko, by go obłaskawić. Cerber nie bronił nikomu wstępu. Natomiast pilnował, żeby nikt stamtąd nie uciekł!

- CO TRZEBA ZROBIĆ, ŻEBY DOSTAĆ SIĘ NA POLA ELIZEJSKIE?

- UMRZEĆ ALBO POJECHAĆ DO PARYŻA.

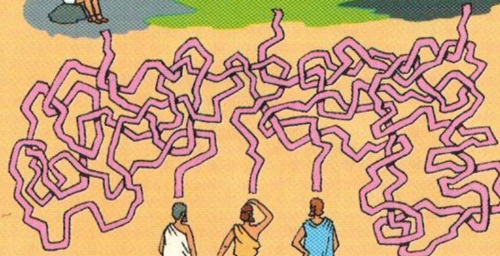

CO DALEJ?

TO ŚMIERTELNIE POWAŻNA SPRAWA: KTÓRY GREK BYŁ DOBRY, ZŁY LUB ANI DOBRY, ANI ZŁY? IDĄC PO ŚCIEŻKACH, ODPOWIESZ NA TO PYTANIE.

Podróż łodzią

Grecy wierzyli, że droga do świata podziemnego wiodła przez rzekę Styks. Dusze zmarłych przewoził Charon przez rzekę, ale trzeba mu było za to zapłacić. Dlatego zmarłym wkładano do ust monetę – obola.

Dobrzy i źli

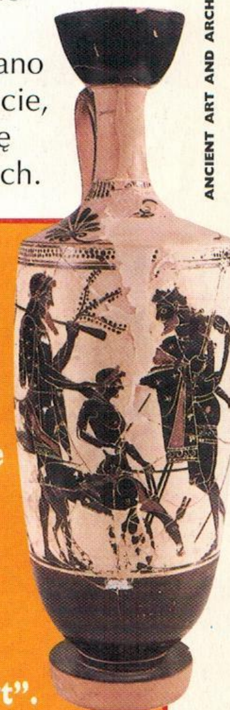
W końcu zmarli docierali do Hadesu, gdzie trzech sędziów decydowało, co z nimi będzie dalej. Dobrzy ludzie szli na Pola Elizejskie, gdzie każdy czuł się szczęśliwy. Złych zsyłano do Tartaru. Tam otrzymywali karę. Na przykład Syzyf stale toczył kamień pod górę, a gdy był już prawie na szczycie, kamień spadał i nieszczęśnik musiał zacząć swoją pracę od początku. Ludzie ani dobrzy, ani źli, szli na nudne i szare równiny, porośnięte lilią asfodelus.

BRRR MAKABRA

GRECY BYLI PRZEKONANI, ŻE DUSZA ZMARŁEGO NIE ZAZNA SPOKOJU BEZ ODPOWIEDNIEGO POGRZEBU. DLATEGO KARĄ DLA ZDRAJCY BYŁO RZUCENIE JEGO CIAŁA PSOM I SĘPOM NA POŻARCIE!

Ostatnie pożegnanie

Greckie pogrzeby były bardzo głośne – wszyscy zawodzili i szlochali. Zawsze wielkim wydarzeniem stawał się pogrzeb jakiegoś bogacza. Do grobu wkładano złote kubki oraz biżuterię. Zostawiano także jedzenie i picie, by zmarli mogli się posilić w zaświatach.

ANCIENT ART AND ARCHITECTURE COLL LTD

Kobiety długo po pogrzebie zanosiły prezenty na groby swoich krewnych. Pachnidła i wonne olejki należały do popularnych darów. Przechowywano je w specjalnych flakonikach, nazywanych „lekyt". Pachnidła kosztowały dużo, dlatego chytrzy Grecy robili flakony z grubymi ściankami - w środku były znacznie mniejsze, niżby się to wydawało.

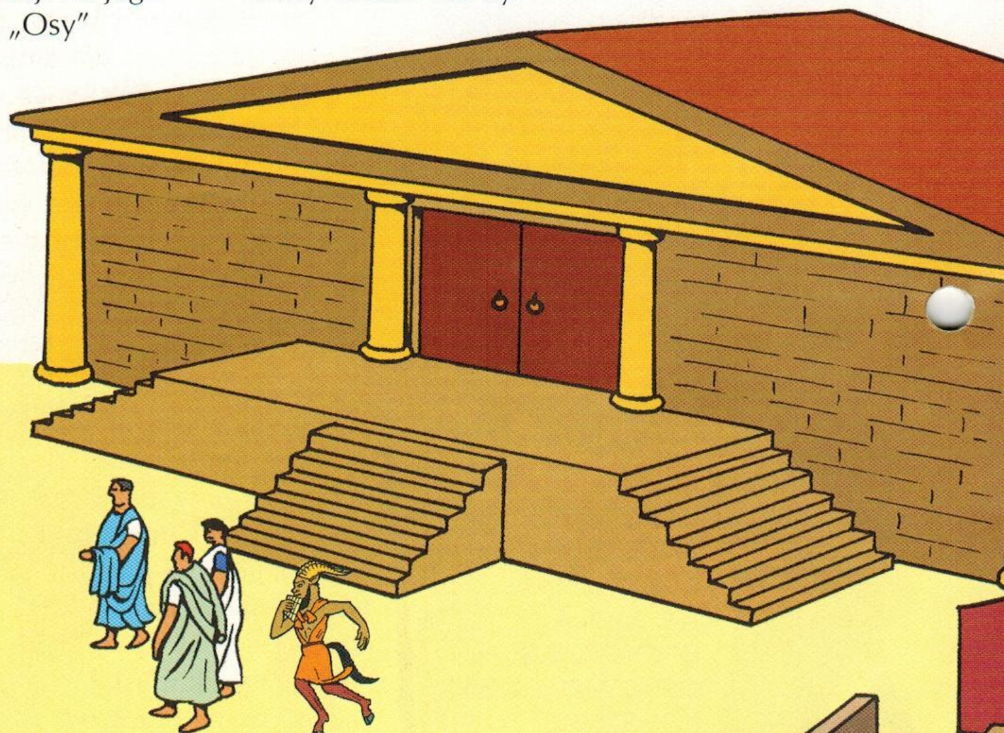

WALLY I DZIWACZNA WYROCZNIA

Wally z przyjaciółmi cofa się w czasie. Nic więc dziwnego, że wszystko jest tu trochę pomieszane!

Czarodziej Białobrody miał właśnie urodziny i żeby zrobić mu przyjemność, Wally, Szczek i Wenda zabrali go do starożytnej Grecji na jego ulubioną grecką sztukę – „Osy" pisarza Arystofanesa.

– Co za szkoda, że Lewus nie może zobaczyć tej sztuki – zachichotał Białobrody, siadając na ławce w teatrze. – Kiedy ostatni raz był

w Grecji, został zamieniony w osę!
– Może nie ma go w teatrze, ale w Grecji jest na pewno – powiedział na to Wally.
– Kiedy go ostatni raz widziałem, podążał w stronę wyroczni w Delfach.
– A co to takiego? – spytała Wenda.
– Wyrocznia to miejsce, w którym starożytni Grecy zadają bogom pytania dotyczące przyszłości. Ta, w Delfach, jest poświęcona Apollowi. Ludzie nie zadają mu jednak pytań bezpośrednio. Tamtejsza kapłanka wpada w trans i wtedy może się z nim porozumieć. Często udziela odpowiedzi w dziwnych językach. Inni kapłani muszą je tłumaczyć.
– Ależ to fascynujące! – zawołała Wenda. W tym momencie aktorzy weszli na scenę i zaczęło się przedstawienie.

Po zakończeniu sztuki przyjaciele ruszyli za kulisy, by pogratulować aktorom. Kiedy jednak się tam znaleźli, okazało się, że nie wszystko było w porządku.
– Nie do wiary! – krzyczał postawny aktor, obdarzony niezwykle donośnym głosem.
– Jakaś zupełnie nieznana wróżka zaczęła przepowiadać przyszłość, a ten barani łeb, mój syn, zasięgnął u niej porady!
– I jaką radę usłyszał od tej fałszywej wyroczni? – zapytał Białobrody.
– Najpierw oznajmiła mu, że powinien zdobyć większą wprawę w rzucie dyskiem, a przecież ten głupol nigdy nie miał dysku w ręce! Potem kazała sobie zapłacić.
– Mhm – zamyślił się Wally. W jego głowie powstawał pewien plan. – Czy chciałbyś, żebyśmy odzyskali pieniądze? – zapytał. – Będą nam potrzebne cztery przerażające maski aktorów.
Wściekły aktor przestał chodzić tam i z powrotem i zmierzył Wally'ego podejrzliwym spojrzeniem.
– W porządku – powiedział po chwili. – Ale przyrzeknijcie, że zwrócicie te maski.
Wally obiecał oddać je, gdy tylko będzie to możliwe, i czterej przyjaciele

pospieszyli odszukać szałas. Gdy się do niego zbliżali, usłyszeli dobiegający ze środka cienki głos.
– Chodź, chodź, kimkolwiek jesteś, i zobacz, co przyniesie ci przyszłość.
Wally zajrzał do środka przez rozchybotane drzwi. – Tą fałszywą kapłanką jest Lewus! Musimy zrobić tak... – nachylił się do przyjaciół i wyszeptał im swój plan, po czym wszedł do środka.

Wewnątrz szałasu, na stołku, siedział wyprostowany Lewus. Na głowie miał długi welon i ubrany był w obszerną, luźną szatę.
Tylko cudem udało się Wally'emu nie wybuchnąć śmiechem!
W jednej ręce Lewus trzymał strunowy instrument, zwany lirą – symbol boga Apolla. W drugiej miał dużą miskę, do której zbierał pieniądze.
– Powiedz mi, o kapłanko – zaczął Wally, udając, że nie rozpoznał oszusta – co przyniesie mi przyszłość?

Lewus był tak zaskoczony widokiem Wally'ego, że o mało nie spadł ze stołka. Zamknął oczy i piszczącym, zawodzącym głosem zaczął mówić:
– Widzę wielkie nieszczęście, które czeka cię, jeżeli nie przestaniesz wtykać nosa w nieswoje sprawy. Oddaj magiczną laskę komuś, kto jest mądrzejszy od ciebie. Komuś, kto ma lepszy gust – komuś takiemu jak twój przyjaciel Lewus!
– No cóż, dziękuję ci – rzekł na to Wally, szczerząc zęby w uśmiechu. – Mam nadzieję, że moja zapłata świadczy o tym, jak bardzo cenię sobie twoją poradę.
I mówiąc to, wsypał do miski garść kamyków, po czym wyszedł.
W tym momencie czekający za drzwiami Białobrody wyjął jeden ze swych magicznych zwojów, wymamrotał kilka słów i mały szałas wypełniła mgła.
– Co to?! – krzyknął Lewus, kiedy otworzył oczy i zobaczył cztery zasłonięte maskami twarze, które zaczęły się szybko przesuwać w jego stronę.

znalazł się na zewnątrz, silnie rzucony dysk przeciął powietrze i zwalił go na ziemię.

W wirującej mgle twarze wyglądały, jakby płynęły w powietrzu. Lewus rzucił się do drzwi, ale jedna z masek zastąpiła mu drogę.
– Jak śmiałeś przebrać się za kapłankę?! – zagrzmiała głębokim, nie znoszącym sprzeciwu głosem.
– To niewybaczalne! – zahuczała druga maska, nieco wyższym, lecz równie groźnym tonem.
– Wrr! Wrr! – warczała trzecia.
– Jeśli natychmiast nie zostawisz wszystkiego i nie wyjdziesz z tego szałasu – huknęła czwarta maska – bogini Atena ponownie zamieni cię w osę!
– O, nie! Wszystko, tylko nie to! – wykrzyknął Lewus, wzdrygając się na samo wspomnienie, i w panice rzucił się do drzwi.
Nie uciekł jednak daleko. Gdy tylko znalazł się na zewnątrz, silnie rzucony dysk przeciął powietrze i zwalił go na ziemię.
– Przepraszam! – krzyknął dyskobol, którym był nikt inny, jak tylko syn wściekłego aktora. – Rzut dyskiem jest trudniejszy, niż się wydaje.
Dlaczego jesteś taki zdziwiony, Lewusie? – zapytała Wenda, kiedy wraz z innymi wyszła z namiotu z maskami w dłoniach. – Musiałeś chyba wiedzieć, że zostaniesz uderzony dyskiem. Przecież potrafisz przepowiadać przyszłość, czyż nie?
Wszyscy zaczęli się śmiać. – Chodź, Lewusie – Wally pomógł wstać poturbowanemu łobuzowi. – Wracajmy do teatru i oddajmy maski oraz pieniądze ich prawowitym właścicielom. Kto wie, może znajdzie się tam coś, co można przyłożyć do wielkiego guza na twojej głowie?

KONIEC

W CZĘŚCI 10. WALLY POMAGA RZYMIANOM.

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

GRECY ZNALI ODPOWIEDZI NA KAŻDE PYTANIE! TERAZ WY SPRAWDŹCIE MOŻLIWOŚCI SWOJEGO UMYSŁU.

Magiczny kwadrat

W każdym z tych pomieszanych wyrazów ze starożytnej Grecji brakuje dwóch takich samych liter. Jakich?

P	O		E		E
	Ń	Y		L	T
S	W		N	A	
A	M	?		H	P
R	E			O	I
I	D		?	L	I
	T			M	A
R	A	P	L	R	
	R	O	N	O	N

- CZY TEN ZEGAREK CHODZI?

- NIE. TRZEBA GO NOSIĆ.

Wytęż wzrok

Odszukajcie osiem różnic między dwoma wizerunkami Heraklesa. To wcale nie jest takie proste!

HEROS JUŻ ZACIERA DŁONIE, ZARAZ ZŁAPIE CZTERY KONIE, POTEM MOCNO SIĘ NAPRĘŻY I UDUSI PARĘ WĘŻY.

Atletyczny Ateńczyk artystycznie aranżował antresolę Artemidy.

Ile słów, co najmniej trzyliterowych lub dłuższych, potraficie ułożyć z wyrazu:

PARTENON

Łatwe jak Pi!

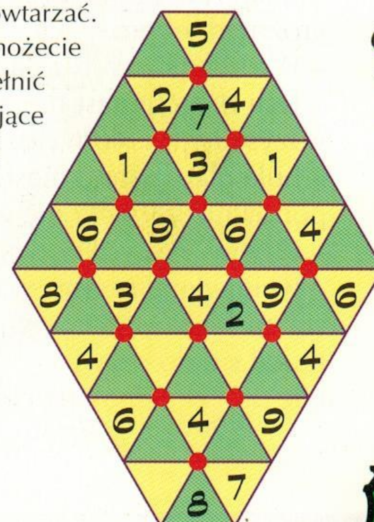
Odszukajcie ukryte wyrazy, związane ze starożytną Grecją, używając liter z dołu. Dla ułatwienia wstawiłem już kilka z nich do diagramu!

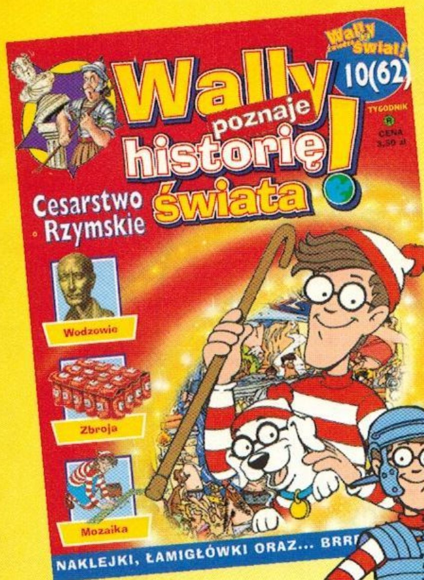
1	P				A				
2		A				Y			
3		E				L			
4	D				E				
5		L						D	
	E	~~O~~	N	T	~~A~~	N	T	L	O
	I	O	~~L~~	M	I	P	A	~~O~~	A
	R	P	Y	~~E~~	S	~~L~~	K	E	
	E	D	M	S	~~E~~	O	~~O~~	I	
	~~Y~~	Z	P	S	~~A~~	A			

Staranne cyferki

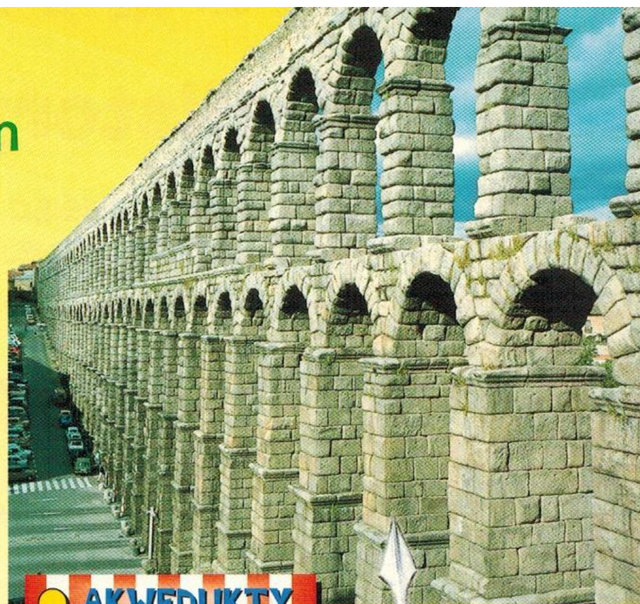
Suma w każdym sześciokącie musi wynosić 25, ale żadna cyfra nie może się powtarzać. Czy możecie uzupełnić brakujące cyfry?

W następnym tygodniu Wally maszeruje po

CESARSTWIE RZYMSKIM

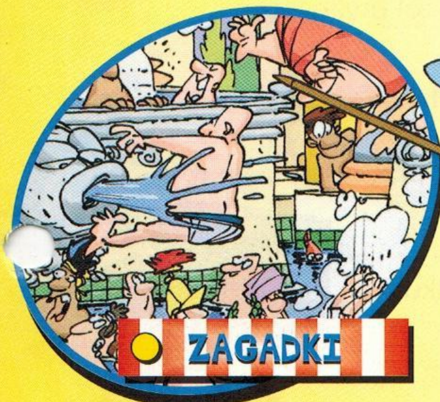
AKWEDUKTY

- ODBYWA PATROL Z WALECZNĄ ARMIĄ I ZDOBYWA WIEDZĘ O LEGIONACH
- POZNAJE BUDOWĘ DRÓG I WODOCIĄGÓW
- DOWIADUJE SIĘ TEŻ, KTÓRĘDY W STAROŻYTNYM RZYMIE PŁYNĘŁY ŚCIEKI - FUJ!

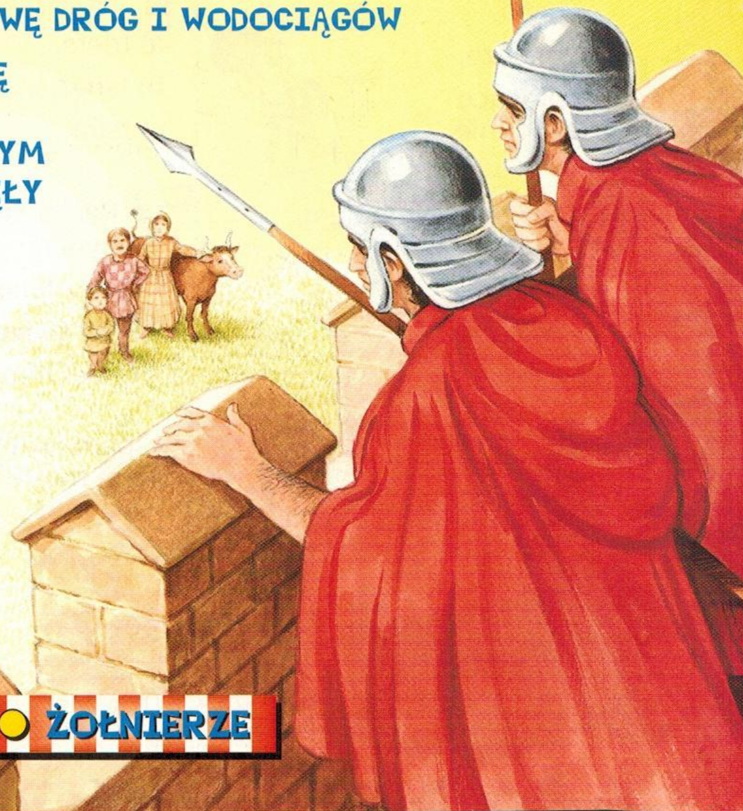
oraz

WIĘCEJ NAKLEJEK I NOWE WSPANIAŁE ŁAMIGŁÓWKI

ZAGADKI

ŻOŁNIERZE

Wydawnictwo: GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław, ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Małgorzata Pędziwiatr
Z-ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktor techniczny: M. Bryjak
Korekta: Elżbieta Niegoda i Waldemar Spallek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk
Zamówienia na egzemplarze archiwalne przyjmujemy wyłącznie na kartkach pocztowych.

ISBN 83-910481-1-X,
83-87911-59-3 [cz. 9 (61)]

Zabroniona jest bezumowna sprzedaż numerów bieżących i archiwalnych „Wally zwiedza świat" po cenie niższej od ceny detalicznej ustalonej przez wydawcę.

ATLAS: otrzymasz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim ilustracje z całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do zadań domowych. Są w nim obrazki słynnych budowli, zwierząt, a także mieszkańców świata.

NAKLEJKI: w każdym numerze znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie. Oprócz naklejek z numerami, otrzymasz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostaniesz też zabawne naklejki Wally`ego, które możesz przykleić tam, gdzie chcesz.

SEGREGATOR: pierwszy z czterech segregatorów otrzymasz z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z numerów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki niemu cały zbiór nie będzie się niszczyć, a ty szybko znajdziesz potrzebny numer.

Historyczny quiz Wally'ego

OTO DZIESIĘĆ PODCHWYTLIWYCH PYTAŃ DOTYCZĄCYCH STAROŻYTNEJ GRECJI. CZY ZNACIE NA NIE ODPOWIEDZI?

1 Władcą świata zmarłych był:
a) Cerber,
b) Hades,
c) Herakles.

2 Akropol to:
a) wzgórze w Atenach,
b) grecka restauracja,
c) bóg wojny.

3 Biegacze sztafetowi w starożytnej Grecji nieśli:
a) pałki,
b) miecze,
c) płonące pochodnie.

4 Jak nazywał się grecki okręt wojenny?
a) triera,
b) terier,
c) tetra.

5 Gdzie mieszkali greccy bogowie?
a) na górze Olimp,
b) na Górze Olimpijskiej,
c) na Śnieżce.

6 Co było symbolem bogini Ateny?
a) książka,
b) ryba,
c) sowa.

7 Rzeka Styks płynęła:
a) w Atenach,
b) w świecie podziemnym,
c) w Olimpii.

8 Ile prac wykonał Herakles?
a) osiem,
b) dziesięć,
c) dwanaście.

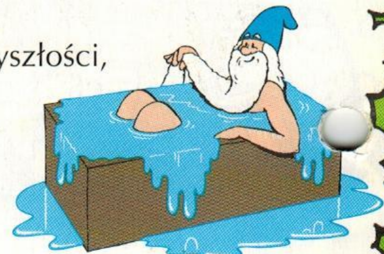

9 Którzy spartańscy mężczyźni musieli służyć w armii?
a) wszyscy powyżej 21 lat,
b) wszyscy powyżej 18 lat,
c) wszyscy powyżej 20 lat.

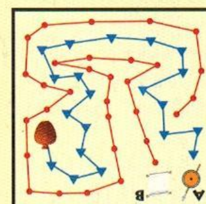

10 Czym była wyrocznia?
a) miejscem przepowiadania przyszłości,
b) programem komputerowym,
c) rodzajem statku.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)

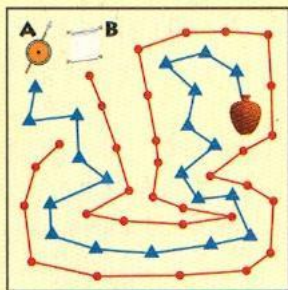
Str. 1: Szukaj i znajdź: palma - str. 12, statek - str. 12, żołnierz - str. 2, posąg - str. 19, satyr - str. 16.
Str. 3: Zwinięte nazwy: wybory, Perykles, agora, teatr, obywatel, polityka, głos, zaraza.
Str. 5: Pokrętny szlak: rozwiązanie powyżej.
Str. 9: Jasna gra: 18 zniczy olimpijskich.
Str. 10-11: Dla uważnych: Wally jest za cokołem posągu na środku. Na obrazku są cztery konie. Amator prażonej kukurydzy znajduje się na skraju po prawej. Pani ze strzałą we włosach stoi po lewej. Mistrz boksu walczy na prawo od Wally'ego. Człowiek, który stracił swój rydwan, znajduje się pod flagą startową. Pająkowaty kształt jest kulą i pęknięciami w postumencie posągu.
Str. 12: Wielcy Grecy: Zeus, Atena, Apollo, Pan, Hera, Hermes, Demeter, Ares.
Str. 15: Co dalej?: A idzie na Pola Elizejskie; B - na Smutną Równinę; C - do Tartaru.
Str. 20: Wytęż wzrok: 8 różnic pokazaliśmy po prawej.
Magiczny kwadrat: A i T: Ateny, państwo, Maraton, atleta, Platon, Hipolita, Tartar, Artemida. **Łatwe jak Pi!:** pentatlon, zapasy, Perykles, Diomedes, olimpiada.
Staranne cyferki: rozwiązanie podano po lewej.
Historyczny quiz Wally'ego: 1b, 2a, 3c, 4a, 5a, 6c, 7b, 8c, 9c, 10a.

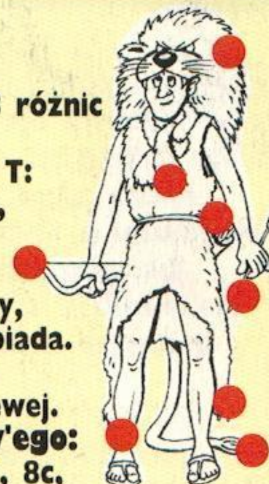
Str. 1: Szukaj i znajdź: palma - str. 12, statek - str. 12, żołnierz - str. 2, posąg - str. 19, satyr - str. 16.
Str. 3: Zwinięte nazwy: wybory, Perykles, agora, teatr, obywatel, polityka, głos, zaraza.
Str. 5: Pokrętny szlak: rozwiązanie powyżej.

Str. 9: **Jasna gra:** 18 zniczy olimpijskich.
Str. 10-11: **Dla uważnych:** Wally jest za cokołem posągu na środku. Na obrazku są cztery konie. Amator prażonej kukurydzy znajduje się na skraju po prawej. Pani ze strzałą we włosach stoi po lewej. Mistrz boksu walczy na prawo od Wally'ego. Człowiek, który stracił swój rydwan, znajduje się pod flagą startową. Pająkowaty kształt jest kulą i pęknięciami w postumencie posągu. Str. 12: **Wielcy Grecy:** Zeus, Atena, Apollo, Pan, Hera, Hermes, Demeter, Ares.
Str. 15: **Co dalej?:** A idzie na Pola Elizejskie; B - na Smutną Równinę; C - do Tartaru.

Str. 20: **Wytęż wzrok:** 8 różnic pokazaliśmy po prawej.
Magiczny kwadrat: A i T: Ateny, państwo, Maraton, atleta, Platon, Hipolita, Tartar, Artemida. **Łatwe jak Pi!:** pentatlon, zapasy, Perykles, Diomedes, olimpiada.
Staranne cyferki: rozwiazanie podano po lewej.
Historyczny quiz Wally'ego: 1b, 2a, 3c, 4a, 5a, 6c, 7b, 8c, 9c, 10a.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)